

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

55. An sine causa honesta, petendo pecuniam muturam ab usurario parato, sit peccatum mortale? Et quid est dicendum, si proximus non ex mera malitia, sed ex vehementi passione avaritiæ exigat usuras ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

ipso Sanchez ibid. n. 23. Sala tr. de usuris, dub. 48. n. 7. & alii, putem, non peccare mortaliter sed venialiter, si dictam pecuniã quis peteret ad vana, & inutilia vt ad superfluas epulas, ad ludos otiosos, &c. quia eadem est profus ratio de hoc, ac de petente Sacramentum à ministro malè parato; quamuis sciat, fore vt in peccato mori li minisset; sed, qui peteret abque necessitate, & vilitate aliqua à tali Sacerdote Sacramentum, venialiter solum peccaret: ergo, &c. Ceteras rationes vide apud Sanchez: quidquid in contrarium afferat Rebellius loco cit. Aragonius in 2. 2. q. 89. art. 6. dub. 2. Valentia tom. 3. disp. 5. q. 21. punct. 4. & alij penes Salaz ubi supra, n. 6. & Sanchez. Sed nostra sententia est probabilis, & tuta in praxi; & illam etiam docet, præter DD. citatos, Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. præcept. 7. q. 5. dub. 1. 4. concl. 2.

RESOL. LV.

An sine causa honesta, petendo pecuniam mutuum ab usurario parato, sit peccatum mortale? Et quid est dicendum, si proximus non ex mera malitia, sed ex vehementi passione avaritia exigat usuram, an in tali casu liceat petere mutuum sine honesta causa? Et an liceat petere ab usurario mutuum ad usuram expressè, & formaliter v. g. dicendo, da mihi mutuum ad usuram? Et an licitum sit non solum petere ad usuram ab homine parato, sed etiam à non exercente usuram, licet agnoscamus esse periculum, vt eas ille velit? Et in §. 3. & vlt. huius Resolutionis adducitur, quæ sui causa honesta, petendi mutuum ab usurario. Ex p. 5. tr. 7. Ref. 8.

§. 1. **E**ste peccatum mortale docet Cæstrus Palus tom. 1. tr. 6. disp. 6. punct. 1. 6. Pontius de matr. lib. 5. n. 18. n. 50. Valq. opusc. de scandalo, art. 8. n. 33. Sanchez disp. 10. sect. 3. n. 2. & 3. Molina tom. 2. tract. 2. disp. 333. concl. 5. & alij. Quia si ego sine vilo, aut leui damno possum hic & nunc vitare actionem turpem proximi, & efficere ne ille propter iniustitiam sit subiectus restitutioni, charitas postulare videtur, vt abstinere ab ea petitione. Ergo, &c. Quod autem illa petitio non possit esse venialis, sed mortalis, probat etiã Valquez, quia quando ex opere veniale ex se vt ex mendacio leui sine iuramento, vel ex opere ex se indifferenti, sumitur occasio peccati mortalis, illa actio quæ ex se est venialis, & indifferens, redditur mortalis ab hac circumstantia scandali passivi mortalis. Ergo, &c.

2. Ego verò cum Hurtado de Mendoza in 2. 2. disp. 173. sect. 4. §. 176. & 177. puto hanc sententiam esse probabiliorẽ; sed contrariam existimo cum eodem Hurtado etiam probabilem esse quia peccatum hoc feceratoris est ex pura malitia, peccatum autem ex malitia non est curandum. Ergo. Secundo probatur, quia ille homo non excitatur à petente mutuum, neque impellitur, iam enim ipse se impulit ante illam petitionem mutui. Petitio autem non est de se cooperatio ad usuram, quia usura non petitur, nec offertur, sed tantum est mutui petitio, quæ de se nec est cooperatio ad malum. Eo autem quod hic & nunc occasio peccatum in usurario, non imputatur ad culpam ipsi petenti, non solum quia petitio non est mala, neque habet speciem mali, sed quia id oritur ex insigni, & deprauatissima malitia usurarii. Vnde sine scrupulo scari tali possunt ab huiusmodi hominibus mutuum petenti, etiam cum periculo feceratoris. Ratio item generalis est; quia usurarius non ruit in id peccatum

occasione alterius, sed iam ipse assentit. Dico igitur probabiliter petitionem mutui esse tantum peccatum veniale.

3. Notandum est tamen quod stando in prima opinione, causa honesta petendi mutuum ab usurario erit, quoties ego vel ad prouidendum meæ domui, aut alicui veræ meæ necessitati, vel alienæ, vel ad aliquod opus pium, vel etiam ad aliquem ludum publicum, à quo non possum nisi inhonestè abesse, vel ad aliquam actionem frequentem hominibus mihi æqualibus quam vitare nõ possum sine aliquo dedecore, vel etiã ad mercaturam honestè exercendam. Item quando quis aliqua passione graui concitatur ad ludum, vel quid simile, non tenetur lege charitatis abstinere à petendo mutuo, quia cum tanta difficultate non tenetur vitare peccatum proximi ad illud iam parati, & ex deprauata malitia. Ita Hurtado ubi supra, §. 178.

4. Sed quid dicendum si proximus non ex mera malitia, sed ex vehementi passione avaritiæ exigat usuram, an liceat in hoc casu petere mutuum sine honesta causa? Negatiuè respondet Valent. tom. 3. disp. 5. q. 21. punct. 4. & Sanchez in sum. tom. 1. lib. 3. c. 8. n. 18. quia tunc proximus est in maiori necessitate, & ideo tunc strictius obligat præceptum charitatis de impediendo eo proximi peccato. Verum contrarium, & merito, docet Hurtado loco cit. quia omnis usurarius peccat ex vehementi inclinatione in pecunias, neque avaritia est ex genere illarum passionum, quæ commouent animum excitatis humoribus, vt ira, tristitia, &c. Cum autem ille appetitus sit diuturnus, oritur ex pura malitia illum non vincere. Ergo, &c. Vnde ex his omnibus remanent satis firmata ea, quæ docui in 1. part. tract. 8. resol. 3. 1. aduersus quæ incienter scio aliquem olim arietasse.

5. Et tandem pro coronide huius resolutionis non relinquam hic quærere, an liceat petere ab usurario mutuum ad usuram expressè & formaliter, v. g. dicendo, Da mihi mutuum ad usuram? Negatiuè respondet Basil. Pontius de matr. lib. 3. cap. 18. §. 7. n. 47. & Valquez opusc. de scandalo, artic. 8. num. 19. & alij, quos citat Sanchez in sum. tom. 1. lib. 3. c. 8. n. 26. quia non potest ab aliquo peti actus, qui non potest bene exerceri. Sed ipse Sanchez numer. 27. contrariam sententiam docet, cui adde Valent. ubi supra, Molin. de iust. tom. 2. dispur. 335. concl. 5. Bañez in 2. 2. quest. 78. art. 4. dub. 2. concl. 2. hi enim asserunt posse mutuatarium dicere mutuanti, Da mihi mutuum ad usuram: & ratio est, quia eius petitionis obiectum non est actio dantis mutuum sub usuris, quatenus ab eo procedit, hæc enim est intrinsecè mala; sed obiectum illius petitionis est mutuum quod autem dicit sub usuris, est permissiuè, & ita est sensus, da mutuum, vel quia noui te non daturum nisi sub usuris, id permitto vt mihi consulam. Vnde patet responsio ad argumentum pro sententia Valquez; nam in hoc casu non petitur absolute aliquid malum, sed permittitur & exponitur animus soluendi usuram. Et ideo ego puto cum Suarez de Relig. tom. 2. de iuramento, lib. 3. cap. 13. n. 9. hanc sententiam esse probabilem.

6. Nota etiam coarta Valquez opusc. de scandalo, art. 8. n. 29. licitum esse non solum, vt dictum est, petere usuram ab homine parato, sed etiam ab homine non exercente usuram, licet agnoscamus esse periculum vt eas ille velit: & ratio est, quia quod ego peto, potest fieri honestè, quod si malè fit, est ob solam malitiam alterius, quam ego cum graui damno non teneor vitare: tamen in hoc casu desideratur maior causa ad petendum mutuum, quàm diximus requiri ab homine parato: & ego puto cum Hurtado in 2. 2. disp. 173. sect. 1. 4. §. 184. causam sufficientem in hoc casu esse, non solum si pertineat ad vilitatem

Sup. hoc pro parte in Ref. nec præterita, & infra, ante mediũ §. vlt. eius Ref.

Que hic est Ref. antecessus.

Sop his cas.

lis supra in §. Notandum est, huius Ref. & in R. not. praxi-
te.

conservandi, aut augendi statum, sed etiam ad exercenda torneamenta, vel alias actiones, quas sine decore committere quis non potest; ut verò ob solum ludum, aut voluptatem non licet petere. Et in hoc casu licitum etiam esse petere mutuum ab imparato expressè sub iuramento in sensu proposito, & explicato modo quo supra tradit idem Hurtado §. 185. & Sanchez in summ. tom. 1. lib. 3. cap. 8. n. 30. quia illa petitio non est absoluta, sed conditionata tantum, & magis explicatio voluntatis paratæ ad usum reddendam, quam ad eam exigendam inducentis.

RESOL. LVI.

An liceat petere iuramentum ab aliquo, quando timo illum falsum iuraturum? Ex p. 5. tractat. 7. Resolut. 9.

§. 1. **N**egativam sententiam ex D. Thom. docet nouissimè Syluius, insignis eius Commentator, in 2. 2. q. 98. art. 4. con. 2. vbi sic ait. Qui scit, vel opinatur alium esse peiuratum, & tamen ab eo exigit, vel etiam à parato recipit iuramentum, grauitè peccat, quia in tali exceptione iuramenti nihil boni est, sed dumtaxat veritas per eiusmodi iuramentum euertitur, vel obscuratur. Hinc August. serm. 11. inter Parisienses, qui est 2. de decoll. S. Ioan. Scribite in cordibus vestris quod dico. Ille, qui hominem prouocauit ad iurationem, & scit falsum esse iuramentum, vincit homicidam, quoniam homicida corpus occisurus est, ille animam. Et exemplum refert cuiusdam ciuis Hipponensis, alioquin boni, extraordinariè à Deo puniti, quod ne rem sibi debitam perderet, iuramentum à peiuratore exegisset. Si dicas, plemet se interficit, qui falsum iurat, non ille qui iurandum exigit. Respondet August. serm. 28. de verb. Apost. cap. 10. Ille suo periurio se perimit, sed iste manum interficientis expressit, & pressit. Neque iuvat respondere quod qui paratus est peiurare, iam se peiurerit priusquam re ipsa peieret; nam sæpè voluntatem peiurandi non habent homines, sed eam concipiunt interim, dum videntur ad iurandum: & vt haberent talis iuramenti exactor, vel etiam receptor causa est, vt ipso externo opere periurij nomen Dei polluat. Si dicat sua interesse, vt à tali homine iuramentum accipiat, ex dicto serm. 11. August. responsum audiat. Nonne melius erat vt rem tuam, quam exigebas, perderes, quam hominis istius animam falsa iuratione primeres? Adde quod nec ea via rem suam sit recuperaturus, ponitur enim quod debitor sit cum periculo debitum negaturus. Neque quempiam moueat, Augustinum non videri locutum de recipiente iuramentum à peiuratore, sed de exigente. Ex decursu enim sermonis colligi potest eandem vtriusque esse rationem, quia scilicet nulli iusto vsui deseruit eiusmodi iuramentum, ac proinde non subest causa rationabilis illud recipiendi. Censetur autem aliquis scire quod alius sit peiuraturus, si vidit eum hoc, aut illud facientem, & tamen is vult iurare, quod non fecerit. Item si certus est ipsam sibi debere, ac eum hoc non ignorare, & tamen is iurare vult, quod non debeat; opinari verò si satis nouit eum nihili facere iuramentum, aliàs peiurasse, esse male conscientia. Hæc omnia Syluius. Cuius sententiam etiam ex veteribus sequuti sunt Bonaventura, Richardus, Turrecremata, & alij penes Suarez vbi infra, quibus adde Sotum de iust. lib. 8. question. 2. art. 1. & Valquez opusc. de scandalo, question. 43. artic. 8. dub. Et tandem hanc sententiam tenet Basilius Pontius de matrim. lib. 5. cap. 18. §. 8. num. 57.

2. Sed meritò Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. de iuramento, cap. 15. numero 10. contrariam sententiam docet: dummodo non petatur vt teus iure falsum; secundò vt addit iusta causa petendi iuramentum, vt necessitas aliqua, aut utilitas, aut quam habet ius; & ita hanc sententiam præter Suarez tunc etiam Hurtado de Mendoza in 2. 2. diff. 173. sect. 15. §. 197. quia adest utilitas & honesta causa ad petendum iuramentum, quod enim petitur, potest fieri bene & malè à iuratore, potest enim iurare verum, quod si falsum iurat, est propter solam malitiam, a quo ego non teneor abstinere cum graui damno, esse iuramentum in ea occasione, etiam id petente actore, si enim huius petitio est intrinsecè mala, non potest iudex illi acquiescere. S. Augustinum aperte explanat Suarez propriis ipsius verbis. S. Thomam & alios explicat de petito iuramento sine necessitate, & quidem, vt ego non teneor abstinere à petitione iuramenti irreligiosè præstandi ab Ethnico, quia irreligiosè præstant, propter solam eius malitiam, ita non teneor abstinere à iuramento aliunde petendo. Ita Hurtado, & ego.

RESOL. LVII.

An liceat persuadere alicui, vt iuret obiectum quidem verum, sed quod ille ignorat, v. g. Scholasticus, quando vult probare Cursum, & Antonij suam Nobilitatem, &c. Ex p. 5. tractat. 7. Resolutio 10.

§. 1. **C**asus potest frequenter accidere, & ad illum respondet Hurtado de Mendoza in 2. 2. disputation. 173. sect. 15. §. 200. non licere nisi iuraturis sibi persuadeat prius rem ita esse probabilem fundamentum, ex quo possit formari dictamen practicum de honestate iuramenti; quia iurare sine eo dictamine est peccatum mortale: ergo inducere ad tale iuramentum est dare grauis occasionem iurandi, quod est peccatum mortale scandali. Si vero prius persuadeamus homini veritatem, ita vt ille efformet dictamen practicum de honestate iuramenti, licitum est illud petere, quia petimus rem licitam. At ille non est iuraturus rem aliter quam scit, e. g. Scholasticus vult probare cursum, ad quod eget dictamen testibus, adhibet duos amicos, qui illum non videntur interesse lectionibus, at satis sibi persuadent illum interfuisse, possunt iurare illum interfuisse, at non possunt iurare se id vidisse. Ad primum enim habent sufficientem cognitionem (vt pono ex casu) secundum autem illis constat esse falsum. Item interrogatur aliquis de nobilitate Antonij, docetur ab ipso Antonio fundamenta scientia fidem de illius nobilitate, quia vel adducit senes, homines quidem frangi & gnaros, vel ostendit antiquitatis instrumenta, & monumenta vetusta, quibus prudenter creditur rem ita esse. Possumus licitè iurare Antonium esse nobilem, quia ad asserendum satis est prudens persuasio sine vlla ratione probabiliter dubitandi. Hæc omnia Hurtado, valde menti tenenda, quia noua, & in aliis Doctoribus minimè obuia.

RESOL.